

25/5

HUKUKİ BİLGİLER MECMUASI

Sahip ve Başmuharriri :

Paris Hukuk Fakültesi Doktoru

AVUKAT

M. GAD FRANKO

BELEDİYE
KUTUPHANESİ
0/125-5

TAHRİR HEYETİ

Fuat Hulûsi B. Temyiz Mahkemesi ikinci
hukuk dairesi reisi

Sabri Şakir B. Ad. V. Hukuk İşleri
Müdürü

Mustafa Reşit B. İstanbul Hukuk Fa.
Müdürlislerinden

Ahmet Refik B. Sabık Temyiz Mahkemesi
azasından

Ahmet Samim B. İstanbul Hukuk Fa.
Müdürlislerinden

M. Şarl Kroza. İstanbul Hukuk Fa.
Müdürlislerinden

M. Aşıl Mester. Paris Hukuk Fa.
Müdürlislerinden

M. Şavgran. Paris Hukuk Fa. fahri
Müdürlislerinden

M. A. Salem. Hukuku Düvel Mecmu-
ası tahrir heyetinden.

Bahır B. Kavanin ihzari komisyonu
azasından.

Mehmet Talât B. Avukat

M. A. Bilyott. Paris Hukuk Fakül-
tesi Doktoru.

Adres: Galata, Bahtiyar han Avukat Gad Franko Beyin yazıhanesi

Telefon: Beyoğlu 3009

Bir nüshanın bedeli 35 kuruştur

Bir senelik abonemanı Posta ücretile beraber

400 kuruştur

Türkiye harici için 500 kuruştur

İSTANBUL

EKSPRES MATBAASI

1930

Beynelmilel nakliyat mes'elesinde Türkiyenin Vaziyeti kukukiyesi

Yazan : avukat Ali Kemal

Beynelmilel nakliyatın iktisadî ehemmiyeti :

Malûmdur ki : Beynelmilel iktisadî münasebetlerin mebnası nakliyattır. Nakliyat, bir memleket dahilinde iktisadî hayatın tevessü ve inşafına nasıl hizmet ederse ; muhtelif milletler arasındaki rabitaların da vücut bulmasına ve müteakabil menafi temini sayesinde artmasına öylece hizmet eder.

Bu itibar ile beynelmilel nakliyatın iktisadî ehemmiyeti, devletlerin nazarı dikkatlarını celbetmekten hiç bir vakit hâli kalmamış, bu muamelâtın intizamını temin ile beraber alâkadarların karşılıklı hak ve vecibelerinin muttarık ve müttehit bir tarzda tanzim ve tesbiti hususu muhtelif hükûmetleri vakit vakit işgal eylemiştir.

Bu baptaki tetkikatımızı mevzuubahs etmeden evvel şu noktayı arz etmek isteriz ki ; Mekalemizin mevzuu karada demir yolu ile vuku bulan beynelmilel nakliyata münhasırdır ; devletler arasında da mühim müzakerelere sebebiyet veren bu kısım münakalattır.

Karada otomobil, araba ve sair vesait ile yapılan nakliyatın beynelmilel münasebatta büyük bir ehemmiyeti olmadığından bu cihet mevzuumuz haricindedir.

Kezalik deniz ve hava vasıtalarile yapılan beynelmilel nakliyat mes'eleleri de mekalemizin mevzuuna dahil değildir.

Nakliyatta tatbik edilecek kanun :

Demir yolu ile yapılan nakliyat yalnız bir memleket hududuna maksur kalırsa bu bapta millî kanunun tatbik edileceği şüphesizdir.

Fakat nakliyat bir devlet hududunu aşar, diğer bir devlet veya bir

kaç devletin arazisinde de devam edecek olursa vaziyeti hukukiye kesbi nezaket eder. Bu takdirde hangi devletin kanunu tatbik olunacaktır?.

Pek tabiidir ki her devlet kendi memleketi dahilinde ancak kendi kanununu tatbik eder ve başka bir devlet kanununun tatbik edilmesine muvafakat etmez ve edemez.

Bu halde bir memlekette başlayup diğer memlekette nihayet bulan ve arada başka devletler arazisinden geçen bir nakil muamelesi, bir kaç muhtelif devlet kanununa tabi olmak mecburiyetindedir.

Bu vaziyetin ticarete esas olan prensiplere muhalif olduğu şöyle dursun; bilhassa sür'at ve emniyete müstenit olan nakliyat işlerinde pek büyük müşkülata, ehemmiyetli mahzurlara meydan vereceği tabiidir.

İşte bunun içindir ki binefsihi ittisâa mütemayil olan nakliye işlerinde muhtelif devletler kanunlarını birleştirmek, ittihadı kavanin gayesine doğru yürümek hususunda kuvvetli cereyanlar husule gelmiş, vakit vakit hususî teşekküller ile devlet müesseseleri bu hususta ciddiyet ve ehemmiyetle iştigale mecburiyet his eylemişlerdir.

Nakil mukavelesi millî mahiyette midir? Nasıl beynelmilel olabilir?

Bir nakil mukavelesi müinferiden nazarı dikkate alındığı halde, gerek mahiyeti ve gerek evsafı itibarile millî bir mukaveledir; yani hükmü millî hudut ile mukayyet olmak lazım gelir.

Bu mukavele beynelmilel nakliyatta hükmü haiz olabilmek için bunu da beynelmilel bir vaziyete sokmak, (internationaliser) etmek icabeder

A — Müteâkip nakliyat hükümleri :

Bu hususta müteâkip nakliyeler (Transports successifs) hakkındaki millî ahkâmın tatbikile de mukaveleye enternasyonal bir mahiyet ve kuvvet vermek mümkün olamaz.

Filhakika bir memleket dahilinde müteaddit vasıtalarla yapılacak bir nakil muamelesini ilk nakliyecî der'uhte edebilir ; bu takdirde ikinci, üçüncü ve dördüncü ilâ... müteakip nakliyecilerin kusurlarından dolayı işbu birinci nakliyecî âkide karşı mes'ul olur.

İşte böyle müteakip nakliyat hakkında her devlette ya kanun ile muayyen veyahut içtihadat ile mukarrer hususî hükümler mevcut ise de, bunların da hududu şümulü mahallidir. Yalnız taallûk ettiği memleket dahilinde vaki olan müteakip nakliyata şamil ve münhasırdır. Bunun için bu baptaki ahkâm ile beynelmilel nakliyat mes'elesini tanzim etmek kabil olamaz.

B — Müttehit tarife :

Bu maksada vasıl olmak için beynelmilel nakliyatta müttehit ve müşterek bir tarife istimal edilmesi düşünüldü; bu usul da tatbik olundu.

Bu usule nazaran muhtelif memleketlerden geçmek suretile yapılan şümendüfer nakliyatının şerait ve ahkâmı her memlekette aynen mer'i ve muteber olmak kaydile tesbit edilir. Bu esas dairesinde akdî mukavele olunur.

Böylece kabul edilen müttehit şerait sayesinde beynelmilel nakliyatı ihtilâfı kavaninden mütevellit bir çok müşkülâtın mürtefi olduğu görülmüş ise de, yine niza ve ihtilâf menbaları tamamen kurtulamamış, teşevvüş tohumları tamamen izale edilememiştir.

C — Devletler arasında itilâf akdî :

Devletlerin kanunları arasında bilhassa selâhiyet ve mes'uliyet gibi mühim mes'elelerde mevcut esaslı farklar, bu baptaki kanunların ahkâmı amiresine taarruz edilmemesinden mütevellit vaziyetler ilcasile kat'i bir çare düşünölmek lüzumu hissedildi ; beynelmilel şümendüfer nakliyatının muttarıt ve müttehit ahkâma tâbi olması hususunda devletler arasında itilâflar akdî lâzımgeleceği tezahür etti.

İşte tahakkuk eden bu lüzum ilcasile yapılan müzakerelerin ilk semeresi, 14 Teşrinievvel 1890 tarihinde Avrupanın başlıca devletleri arasında mün'akit "beynelmilel şümendüferlerle eşya nakliyatına müteallik „ olan Bern mukavelesi ile iktifat edilmiş oldu.

Bern mukavelesinin ehemmiyeti :

Bu mukavelenin ehemmiyetini kayteden müelliflerden (Josserand) Josran "beynelmilel nakliyatın böylece hukukan tanzimi, ve daima artan bir tevhide kavanın temayülünün inkişafı, asrı hazır hukukunun en mühim ve en calibi dikkat vasıflarından birini teşkil eder„ demiştir.

Meşhur müderris M. (Lyon Gaen) Liyon Kan da: "Avrupanın bir çok devletleri arasında aktedilen 1890 Bern mukavelesi beynelmilel münasebat sahasında asrı hazırın en mes'ut ve en mühim hadiselerinden birini teşkil eder „ diyerek mukavelenin ehemmiyeti mahsusasına celbi dikkat eylemiştir.

Filhakika demir yolu vasıtasile beynelmilel nakliyat işlerinde Bern mukavelesi (Beynelmilel bir kanun) hükmünü haizdir; bu hususlarda her devletin kendi kanunu değil, âkit devletlerin müşterek kanunu demek olan işbu mukavele hükümleri tatbik olunur.

Bu suretle Bern mukavelesi, her devletin mahallî kanunu makamına kaim oluyor, nakil mukavelesi hakkında milli kanunu ticaret yerine "**Beynelmilel kanunu ticaret,,** vazifesini ifa ederek umumi ve müşterek bir kanun mahiyetini arz ediyor.

Kanunî tatbikat itibarile bu vaziyetin ne kadar mühim olduğunu izaha ihtiyaç yoktur.

1890 tarihli Bern mukavelesini kabul eden devletler; ve bu mukavele ahkâmının tadili:

Bern mukavelesinin yalnız Avrupa devletleri arasında mün'akit olduğunu, ve buna bir kısım devletler doğrudan doğruya vaziül'imza olmakla bereber diğer bir kısım devletlerin de bilahare iltihak ey-

ledigini beyan ile iktifa eyleriz.

Türkiye (Eski Osmanlı Devleti) Bern mukavelesine ne iştirak, ne de iltihak eylemiş değildir.

Tatbikatta hissedilen lüzum üzerine bu mukavele hükümlerinde bazı tadilât icra edilmiştir. Bu meyanda 1906 tarihinde devletlerce ittihaz edilen mukarrerât bilhassa haiz ehemmiyettir.

Harbî umumî:

Harbî umumî ilân edilince Bern mukavelesi bittabı hükümden sakıt oldu; mütarekeden sonra uzun müddet beynelmilel şümendüfer münakalâtı şirazei intizamdan çıktı.

Burada tâdâdını lüzumsuz gördüğümüz bir çok teşebbüsler, resmî ve nim resmî muhtelif içtimalar ve müzakereler vaki oldu; kararlar ittihaz olundu.

Bir taraftan Bern mukavelesinin yalnız eşya nakliyatına münhasır olması, yolcu ve bagaj nakliyatı hakkında ahkâmı muhtevi bulunmaması mühim bir noksan olarak tecellî ediyor, diğer taraftan nakli eşyaya taallûk eden asıl Bern mukavelesinin ikmal ve ıslah edilecek cihetleri olduğu da göze çarpıyordu.

Sulh akdî :

Devletler sulh muahedelerini akdederken bu vaziyetleri sureti mahsusada nazarı dikkate almışlar, gerek muattal kalan beynelmilel nakli eşya mukavelesini canlandırmak ve herek mukavelenin noksanlarını ikmal ile lüzum hissedilen ıslahatı icra eylemek gayesini takip eylemişlerdir.

Bu cümleden olarak **Almanya ile mü'akit Versay muahedesi** nin bir maddesinde, Almanya devleti, Bern mukavelesi ve müzeyyellâtının tamamen tatbikini kabul ettikten mâda, muahedenin mer'iyete girdiği tarihten itibaren beş sene zarfında şümendüferle beynelmilel nakliyat hakkında akdedilecek yeni mukavelât ahkâmını da — bu baptaki müzakerata iştirak etmese bile — aynen tatbik etmeği taahhüt eylemiştir.

İşte daha sulh aktı sırasında, Bern mukavelesinin tecdidı devletlerce mutasavver ve mültezem bulunduğunu, Versay muahedesinin mezkûr maddesi göstermektedir.

Lozan muahedesı :

Lozan muahedesinin 105 inci maddesinde (Türkiye işbu muahedenin mevkii mer'iyete vaz'ını müteakip 14 Teşrinievvel 1890, 20 Eylûl 1893, 16 Temmuz 1895, 16 Haziran 1896, 19 Eylûl 1906 tarihlerinde Bern'de imza edilen demir yolları vasıtasile emtia nakli hakkındaki mukavelenameleri ve sureti tesviyeyi kabul ve tasdik etmeği taahhüt eder) denilmiştir.

Bu suretle Türkiye Hükümeti şümendüferle beynelmilel nakliyat mes'elesinde âkit devletler ile aynı vaziyeti hukukiyede bulunmayı taahhüt ve kabul etmiş oluyor.

İkinci Bern mukavelesi :

Yukarıda işaret ettiğimiz esbaba binaen 1890 Bern mukavelesinin tâdil ve ıslahı hakkında mütarakeden sonra cereyan eden müzakereler bir çok safhalar geçirmiş ve nihayet 23 Teşrinievvel 1924 tarihinde yine Bern şehrinde biri eşya diğeri de yolcu ve bagaj nakline müteallik olmak üzere iki mukavele aktolunmuştur.

İşte bu suretle eski mukaveleden farklı olarak bu yeni mukavele ile yolcu ve bagaj nakli hakkında da devletler arasında ilk defa bir itilâf vücade geliş oldu.

Türkiyenin ikinci Bern mukavelesine iltihakı , ve bu hâdisenin ehemmiyeti :

1673 numaralı ve 31/5/1930 tarihli kanun mucibince Türkiye son Bern mukavelesine iltihak eylemiştir.

2 Haziran 1930 tarihli Resmî Gazetede neşredilen mezkûr kanunun metni berveçhi âtidir :

“ Madde 1 — 23 Teşrinievvel 1924 tarihinde Bern’de aktolunan beynelmilel eşya nakline mütedair mukavele ile beynelmilel yolcu ve yolcu ağırlığı nakliyatına ait olan mukaveleye iltihakımız tensip edilmiştir. ”

Zahirde pek sade bir şekilde meydana çıkan bu kanun fikrimizce, pek büyük ve mükim bir hâdisei hukukiyenin ifadesidir.

Memleketimizin vaziyeti coğrafiye ve iktisadiyesi itibarile beynelmilel şümendüfer münakalâtında ehemmiyetli bir mevki işgal ettiği ve daha da edebileceği düşünülür, ve işbu münasebattan mütevellit mesailde mahkemelerimizin ticaret kanunumuzu değil, mezkûr mukavele ahkâmını tatbike mecbur bulundukları nazarı dikkate alınır ise, hukuk ve kanun sâhasında büsbütün yeni bir vaziyet ile karşılaştığımız takdir ve tasdik olunur.

Bern mukavelenamesinin şamil olduğu hususatta ticaret kanunumuz medarı tatbik olamaz; ancak mezkûr mukavelename mer’i olur.

Bern mukavelenamesinin hukuka müteallik ahkâmı ise kanunu mahalliye nazaran çok farklıdır. Bu meyanda mes’uliyetin tayin ve tahdidi hususundaki hükümler bilhassa calibi dikkattır.

Binaenaleyh millî kanun olan ticaret kanunumuzla beynelmilel kanun olan mukavele hükümleri arasında mevcut bu ehemmiyetli hüküm farklarıdır ki : avukat ve hâkim bil’umum adliyecilerimizi alâkadar etmek, verilecek rey ve kararlarda isabeti temin için bunlar üzerinde ciddi tetkikat icra eylemek vücbunu tevhit eylemiştir.

Hulâsaten vaziyet şudur ki : mukaveleyi kabul eden Avrupa devletleri memalikinin birinden bize ve bizden o memleketlere demir yolu vasıtasile yapılacak her nevi nakliyattan doğabilecek hukukî mes’eleleri halletmek için, elimizde asıl mesnet, Bern mukavelesi olacaktır.

Bern mukavelesinin calibi dikkat bazı hükümleri :

Mukavelenin teknik mahiyette olan ahkâmından tecridi nazar ederek

sırf hukukî olan hükümlerine atfı nazar ettiğimiz zaman görürüz ki gerek eşya ve gerek eşhas ve bagaj naklinde zuhuru melhûz pek çok mesail, mufassal ve şumnlü bir tarzda halledilmiştir.

Bilhassa Alman nüfuzu hukukisinin hâkim olduğu mahsus olan işbu mukavelede, mesu'liyet ve tâhdidi mes'uliyete taallûk eden hükümler bihakkin nazarı dikkatı celbe şayandır.

Bu bapta bir fikir hasıl etmek üzere misal olarak arzedeceğimiz bu mes'elelerden bir ikisi üzerinde biraz tevakkuf edelim:

(Mes'ele: 1 Ziya) — Bern mukavelesinin 27 ve 28 inci maddelerinde mes'uliyetin şumulü ve bazı esbaba binaen demir yolu müessesesinin ademi mes'uliyeti hususları mevzuu bahs edildikten sonra 29 uncu maddede, eşyanın tamamen veya kısmen ziyai halinde müessesenin mes'ul olabileceği miktar tayin olunmuştur.

Bu madde hükmüne göre nakil için malın kabul edildiği mahal ve zamandaki aynı cins ve nevi malların (1) Borsada kursu (2) bu olmadığı takdirde piyasada rayiç fiatı, (3) her ikisi de olmazsa kıymeti mutâdeleri esas ittihaz edilerek ödenecek meblağ tayin edilir.

Şu kadarki tazminat miktarı zayi olan eşya miktarının beher gayrı safî kilosu için 50 frangı tecavüz edilemez.

İşte görülüyor ki:

(A) — Malın takdiri kıymeti hususunda Ticaret kanunumuzun 908 inci maddesinde muharrer olduğu üzere malların teslim olunacağı mahalde ki değil, nakil için kabul edildiği mahaldeki kıymetler nazarı itibare alınır.

(B) — Tazminat miktarı, malın kıymetini tecavüz etmemek üzere kilo başında 50 franktan fazla olamaz.

(Mes'ele: 2 Hasar) — Mukavelenin 23 üncü maddesinde eşyaya terettüp eden (hasar) dan bahs olunmaktadır. Bu halde hasar yüzünden

vakı olan kıymet düşkünlüğünü demir yolu müessesesi öder; maamafî tediye edilecek meblağ,

a — bütün malın kıymetine düşkünlük arız olmuş ise, ziyat tam halinde verilmesi lâzım gelen miktarı...

b — malın yalnız bir kısmının kıymeti tenezzül etmiş ise, bu kısmın ziyat halinde verilmesi lâzım gelen miktarı tecavüz edemez.

Mukavelenin bu maddesi hükmü ile ticaret kanunumuzda buna tekabül eden 908 inci maddenin 2 inci fıkrası arasında mevcut olan fark da, maddei kanuniyenin mütaleâsile anlaşılır.

Gerek birinci ve gerek ikinci mes'elelerde mevzuu bahs edilen hükümler, tazminat miktarının tayininde âmil olan unsurları kat'î bir surette irae ve tesbit etmektedir.

(Mes'ele: 3 Teahhur) — Mukavelenin 33 üncü maddesi, malın vüsulünde **(teahhur)** vukunda şümendüfer idaresinin mes'uliyetine taalûk eder.

Teahhurdan dolayı bir zararın vaki olduğu isbat edilip edilmediğine göre hüküm değişir. Esas itibarile tazminat miktarı, vaki olan teahhur müddeti ile teslim için muayyen olan müddet arasındaki nisbete göre tayin olunur.

Bu nisbet $1/10$, $2/10$, $3/10$, $4/10$ olduğuna göre tazminat miktarı da mukabeleten nakil ücretinin $1/10$; $2/10$; $3/10$; $4/10$ u nisbetinde hesap edilir.

Mezkûr nisbet $4/10$ u tecavüz ederse nakil ücretinin $5/10$ u yani nısfı kadar tazminat verilir.

Yalnız teahhur vaki olduğunun sübutu kâfi olup bundan dolayı hakikaten bir zarar vaki olduğunu isbata mahal ve lüzum yoktur.

Fakat alâkadar, teahhur yüzünden bir zarara düçar olduğunu isbat edecek olur ise şümendüfer idaresi, nakil ücretini tecavüz etmemek üzere, bu zararı tazmin ile mükelleftir.

Mukavelenin bu maddesinde, nakliyecinin mes'uliyeti tahdit edilmekle beraber, derece derece bu mes'uliyet haddi de tesbit edilmiş, böylece hâkimin vazifesi teshil olduğu gibi indi kararlar it-tihazına da meydan bırakılmamış oluyor.

Ticaret kanunumuzun 903 üncü maddesi, muayyen müddetlerden sonra eşyanın vüsulü halinde nakliye ücretinin, teahhur eden müddet ile mütenasip olarak tenzil olunacağını mübeyyindir.

Bu suretle teahhur halinde verilecek tazminat miktarını tayin için nisbet kaidesini kabul eden ticaret kanunumuz, prensip noktasında, mukavele hükmü ile mutabıktır. Fakat esasta mevcut olan bu mümaselete rağmen ikisi arasında yine bazı farklar mevcut olduğu muhakkaktır.

(Mesele: 4 Teslimdeki menfaatin beyanı) — Nakliye senedi üzerinedeki menfaat beyan edilmiş olduğu halde, (déclaration d'intérêt la livraison) mes'uliyetin ne şekilde tahdit edildiğine dair 35 inci madde bir takım hükümleri ihtiva etmektedir.

Bu hükümler bilhassa nazarı dikkatı celp edecek mahiyettedir. Çünkü bu yolda bir beyan vaki olduğu takdirde mes'uliyetin tahdidi hakkında kabul edilen esaslar, büsbütün başka ve yeni esaslardır.

Böyle bir beyan vaki olmuş ise eşyanın **ziya** ve **hasar** hallerinde zarar vukuu isbat edilmek şartile diğer maddelerde muayyen ve mahdut miktarlardan başka ilâveten zararü ziyan tazmin edilmek lâzım gelir ki bu da nakliye senedinde beyan edilmiş olan meblağı tecavüz edemez.

Teahhura gelince:

Eşya sahibi zarar vukuunu isbat külfetinden azâde olarak - 3 üncü mes'eledereceler tahtında gösterdiğimiz - miktarların iki misli miktarında bir tazminat almaya hakkı olur; zarar vukuunu isbat ettiği takdirde ise, beyan edilen menfaat miktarını tecavüz etmemek üzere, düçar olduğu zararı tamamen tazmin ettirebilir.

Bern mukavelesine umumî bir nazar:

Bu mes'eleleri misal tarikile ve gelişi güzel arzettik.

Maksadımız mes'uliyeti tahdit hususunda beynelmilel mukavele-
nin kabul ettiği esasların ehemmiyeti üzerine nazarı dikkatı celbet-
mekten ibarettir. Yoksa mukavelenin muhteviyatı umumiyesi tetkik
edilecek olursa bu misallerle ancak mukavelenin bir kaç maddesini
hülasaten işaret etmek istediğimiz anlaşılır.

(1) 1924 tarihli eşya nakline müteallik mukavele: 63 maddeden,

(2) Yolcu ve bagaj nakline müteallik mukavele de 63 madde-
den ibaret olup bazı maddeler bir iki sahifeyi işgal edecek kadar
mufassal olduğuna ve oldukça uzun zeyilleri de ayrıca mevcut bu-
lunduğuna nazaren; bu mukavelenin büyücek bir kitap cesametini
haiz olacağı tahmin edilir. Binaenaleyh arzettiğimiz bir kaç mes'ele
böyle mühim bir kanun mecmuasının ancak ehemmiyetini irae eden
bir delil mahiyetinde telâkki edilmek lâzım gelir.

Hülâsa ve bir mütalea:

Velhasıl nakliyatta tatbik edilecek kanunlar ikidir.

(1) Alel'itlâk memleket dahilinde vaki olacak nakliyatta mahal-
lî ticaret kanunu (2) şümendüfer vasıtasile beynelmilel nakliyatta bir
kanunu umumî olan Bern mukavelesi.

Nakliyata müteallik kanunun böyle muzaaf bir şekil alması hase-
bile millî ve beynelmilel kanun hükümlerinin tatbik ve mukayesesi-
ve aralarındaki farkların tayin ve teşrih edilmesi, kanaatımızca, pek
faideli ve müsmir bir saiyi olacaktır. Bu kıymetli tettebbü sahasında
genç hukukçularımızın faaliyet ibraz etmelerini temenni eyleriz.

Mekalemize hitam vermeden evvel şunu da ilâve edelim ki:

Bu kabil beynelmilel mukavelelerle kabul olunan hukukî hü-
kümleri millî kanunlara da aksettirmek, böylece muhtelif devlet-
ler kanunları arasında mümkün mertebe bir mutabakat husulünü

temin etmek arzusu, öteden beri erbabı hukuk beyninde umumî bir cereyan halini almıştır.

Bizim vaziyeti kanuniyemize nazaren bu temayülât ve temen-niyatın ne derecede hangi hükümlerde mevkii tatbike vaz'ı muvafık olacağı, yukarıda arzettiğimiz mukayeseli tetkik neticesinde daha esaslı bir surette tezahür edebilir... mütealasındayız.

Hukuk Fakültesi Müderrislerinden

Avukat: Ali Kemal

Hususi Hukuku Düvel Tetkikatından :

Hal ve ehliyete müteallik kavanin

(Geçen sayıdan mabat)

Yazan : A. Kemal

Bir muamelei hukukiyede bulunur ve Alman kanunu mucibince ehliyeti haiz olursa bu muameleyi yapmağa ehil addolunur.) demekle Fransız içtihadı mehakiminin vücuda getirmek istediği kaideyi bir metni kanun halinde vazetmiştir, İsviçrede tatbik edilen ahkâm da Alman kanununun aynıdır.

Gerek Weise gerek Pillet hal ve ehliyet hususunda millî kanunun tatbik edilmesi iktiza ettiğini ve bu esasın ancak beynelmilel intizamı âmmeye muhalif olduğu veya ecnebi tarafından ehliyetsizliği hilekârane surette ketmedildiği zaman terkedileceğini dermeyan etmektedirler.

Weisse diyor ki işlerinin yolunda gitmesine itina eden bir adam muameleye giriştiği şahsın hukukî vaziyeti hakkında malûmat almalıdır. Eğer bu tabii ihtiyatkârlığı göstermemişse hata etmiştir. Binaenaleyh ihtiyatsızlığın netayicine tahammül etmesi lâzım gelir. Eğer ecnebi Fransız âkidin hüsnü niyetini hilekârane hareketlerle sui istimal etmiş ise bilâhare millî kanunun kendisini ehliyetsiz addetmiş olmasından istifade edemez. Bu takdirde akdın muteber telakki edilmesi iptalin akde iras edeceği zarardan dolayı olmayıp nısfet kaidesine tebaiyet etmekten mütevellittir. Pillet de Fransız içtihadı mehakimini şiddetle tenkit etmekte olup Alman kanununun vazettiği hüküm içinde bir